

הַלְלוֹת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תְּרִיט תְּרַב תְּרַב

הַלְלוֹתָ: הַגָּה וְטִיב לִישׁוֹן (טו) רְחוּק מִן הָאָרֶז (מחרי"ט). וְיָמִי שְׂאֵינִי רֹדְפָה לֹמֵר תִּשְׁכַּחַת וְשִׁירוֹת בְּלִלְוָה לֹא יִלְשׁוֹן שֵׁם (מחרי"ט). וְהַחַנּוּנִים הַמִּתְפַּלְלִים כָּל הַיּוֹם לֹא יַעֲרֹדוּ כָּל הַלְלוֹתָ, כִּי מֵאֲבָדִין קוֹלָם כְּשֹׂאֵינָם לְשֵׁנִים (מחרי"ט):

תְּרַב מְנַהֵג יָפָה לְקַצֵּר בְּתַפְּלַת שְׁחִרִית, וְבוֹ סְעִיף אָחָד:

א [*] (א) *טוב (ב) לְקַצֵּר בְּפִיטִים וּבְסִלְיֹחוֹת שְׁחִרִית כְּדִי לְמַהֵר, בְּעֵזְרָן שְׂמִתְפַּלֵּל מוֹסֵף (ב) קָרָם שְׁבַע שָׁעוֹת:

תְּרַב סֵדֵר קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּמִלָּה בְּיוֹם כַּפּוּר, וְבוֹ ו' סְעִיפִים:

א מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, אֲבֵרָא שׁוֹן (א) קוֹרִים שֵׁשָׁה (ב) בְּפָרְשַׁת (ב) אַחֲרֵי מוֹת עַד ״וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'״, [*] וְאֵם חָל בְּשִׁבְתָּ (ג) קוֹרִים שְׁבַעַה, (ד) (ד) וּמִפְטִיר קוֹרֵא בְּשֵׁנֵי פִינְיָס ״וַיִּבְעָשׂוּר לְחַדְשׁ״ וּמִפְטִיר בִּישְׁעָה ״נֹאמַר סִלּוּ סִלּוּ פָּנֵינוּ דְרַךְ״ עַד ״כִּי פִי ה' דִּבֶּר״: ב (ה) לְמִלָּה בְּיוֹם-הַכַּפּוּרִים, מְלִין (ו) בֵּין יוֹצֵר לְמוֹסֵף אַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְלֹא אַחַר הַמִּלָּה אוֹמְרִים ״אֲשֶׁרִי״. (ז) הַמְנַהֵג לְמוֹל (ז) אַחַר ״אֲשֶׁרִי״ (מחרי"ט). וְאֵם הוּא (ח) בְּמִקּוֹם שְׁעָרֶיךָ לְצֵאת מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת, אֵין מְלִין (ט) עַד אַחַר חֲזַרַת סְפָר־הַתּוֹרָה,

בְּאֵר הַיֵּטֵב
עֲשׂוּ גְדוֹל, מִצְאֵתִי. יֵהִי שְׁחַל כְּשִׁבְתָּ אֵין מְקַבְּלִין שְׁבַת, אֲבָל מְזוֹמֵר שִׁיר לְיוֹם הַשְּׁבִיבָה וְשׁ לְאֲמִיר, שְׁכַנְהִיג:
(ב) לְקַצֵּר. וְכַתֵּב בְּהַמְיָן שֵׁם הוּא סוּף שֵׁשׁ יְדֻלְגוּ אִימ, עִמֵּא. וְהַחֲבִיב כָּל יְהִיד לֹמֵר לְפָחוֹת עֲשֶׂה רְדוּיִם, דִּי בְדִי תַפְלוֹת וְרִי בְחֻזַּת הַשִּׁיחַ וְבִי פְצִמִים א' בְּמִנְחָה וְא' בְּמַעֲרִיב, כְּנֻד יִפְשְׁתִּיה מְזִפִּיר תְּכִיב אֵת הַשֵּׁם:
(ג) אַחֲרֵי מוֹת, וְהַמְצַטֵּר עַל מִיתַת בְּנֵי אֶהֱרָן וּמוֹרֵד דְּמַעוֹת עֲלֵיהֶם בְּיַיִב מוֹחֲלִין לוֹ עוֹנוֹתֵיהּ וּבְנֵיהּ אֵין מַחִים בְּחַיִּי, וְהִר וְהָרִי וְיָל, וּמַצְוָה לְלַמֵּד בְּיַיִב מַשְׁנִיֹּת יוֹקֵא, גַּם לְלַמֵּד בְּסוּף יוֹקֵא הַמַּעֲרִים הַמְזוֹבְרִים בְּמַצְלוֹת הַתּוֹבָה, עִי שְׁלֵמָה. וְאֵין לְתִיחַ לְעֵסֶק בְּחֻזָּה וְהַשְׁמִיט מִלְּהַתְפַּלֵּל הַתְּפִלוֹת וְהַסְּלִיחוֹת וּבְקִשׁוֹת עִם הַצְּבוּר, שְׁכַנְהִיג: (ד) וּמִפְטִיר. הַתְּפִלָּה אִיֵּא מְלָךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵם כִּי וְדַרְךָ אֵתָּה וְקָם לְעַד בְּאִי וְגוֹ, דִּימ וְאֲחֵרִינִים: (ה) מִלָּה. וְאֹמְרִים יְכַר בְּרִית, וְאֵם חָל בְּשִׁבְתָּ אוֹמְרִים

[*] וְאֵם חָל בְּשִׁבְתָּ כִי, וְעֵין בְּסוּף רַבֵּי שְׂאֵין מוֹסִיפִין מְשׁוֹם דְּרֵאשִׁי

מְשִׁנָּה בְּרֹחֶה

א (א) קוֹרִין שֵׁשָׁה, מִפְּנֵי שְׁקֻדְשׁוֹ יוֹתֵר מִשְׁאֵר יוֹם-טוֹב, שְׂאֵסוּר בְּכָל מְלָאכָה, לְפִיכָךְ מוֹסִיפִין אָחָד, (ב) וְאֵין מוֹסִיפִין יוֹתֵר: (ב) בְּפָרְשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, אֵיתָא בְּזִהַר: כָּל מִי שְׂמַצְטֵר עַל מִיתַת בְּנֵי אֶהֱרָן אוֹ מוֹרֵד דְּמַעוֹת עֲלֵיהֶם, מוֹחֲלִין לוֹ עוֹנוֹתֵיהּ, וּבְנֵיהּ אֵינָם מַחִים בְּחַיִּי, וְהַעֲבָר בְּזִהַר, שְׁעַל-זִדְיוֹתָהּ וְתָן לָב לְשׁוֹב מַעֲבָרוֹת שְׁבִינְדוּ — אֵם בְּאֲרָנִים וְכָלָה שְׁלֵמָתָה, מַה יַּעֲשֶׂה אֲזוּבֵי הַקִּיר (מט"א): (ג) קוֹרֵאִים שְׁבַעַה. כְּמוֹ בְּשֶׁאֵר שְׁבָחוֹת, וְעֵין בְּמִנְחָתָהֶם סִימָן רַבֵּי דְלְכַתְּחִלָּה אֵין כְּדִיא לְהוֹסִיף עַל שְׁבַעַה, וְאֵפְשֵׁר בְּמִקּוֹם שְׁנוֹתֵינוּ הַעוֹלִין הַרְבֵּה מַעוֹת לְצַדִּיקָה, הַמְקַל לֹא הַפְּסִידֵי (כמ"ג): (ד) וּמִפְטִיר. בְּהַפְּטִירָה אֵין אוֹמְרִים ״מְלָךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵם״, כִּי ״וְדַרְךָ אֵתָּה וְקָם לְעַד, בְּרַךְ אֵתָּה ה' וְכוּ״״ (ר"מ ואחריהם): (ה) מִלָּה. וְאֹמְרִים יְכַר בְּרִית, וְאֵם חָל בְּשִׁבְתָּ (ג) אוֹמְרִים יוֹם לְבַשְׁתֶּנּוּ: (ו) בֵּין יוֹצֵר לְמוֹסֵף וְכוּ״. הַתְּפִלָּה שְׁחִרִית קָרָם, שְׁהִיא תְּדִירָה, מַה שְׂאֵין פִּן מוֹסֵף: (ז) אַחַר ״אֲשֶׁרִי״. וְהֵשׁ נִתְּקִין לְמוֹל קָרָם ״אֲשֶׁרִי״ (מ"א). וְעֵין בְּאֵלֵיהּ דְּכַהֵן סִימָן תְּקַצֵּא שְׁהַסְפִּים גַּם-כֵּן דְּכֵן נִכּוֹן לְעֲשׂוֹת מִכְּמַה טְעֻמֵּיהֶם, עֵין שֵׁם: (ח) בְּמִקּוֹם שְׁעָרֶיךָ לְצֵאת, כְּגוֹן שְׂאֵין עֲרוֹב וְאֵין וְכוּ״״ לְהַכִּיא הַמִּינִיק לְבֵית-הַכְּנֶסֶת: (ט) עַד אַחַר חֲזַרַת

שְׁעֵר הַצִּיּוֹן

(א) מְנַגְּדֵיהֶם וְשִׂי: (ב) מִטֵּה-אֲבָרָם, וְעֵין סִימָן רַבֵּי: (ג) וְמַה שְׂאֵמֵר בְּמַעֲרִיב עוֹד פִּסֵּם אֵתָּה בְּחוּף כְּלִחוֹת לֹא חֲשִׁיב, דְּלֹא חֲשִׁיב אֵלָּא מַה שְׂאֹמְרִים בְּחוּף תְּפִלָּה: (ד) כֵּן מִשְׁמַע לְעִיל סִימָן רַבֵּי סְעִיף א' בְּהַגָּה: (ה) וּבְאֵלֵיהּ דְּכַהֵן פִּסֵּם דְּהֵשׁ שְׂאֵין אוֹמְרִים יוֹם לְבַשְׁתֶּנּוּ, דְּהֵנוּ כְּמוֹ הַלֵּל, עֵין שֵׁם. וְהַחֲשִׁיבָה שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מִיֵּד חֲלָק ב' סְקִינָה פִּתְּחֵי דְאֹמְרִים:

מילואים הלכות יום הכיפורים סימן תרכ"א תרכ"ב המשך מעמוד קודם

3) ולעיל (סי' מו ס"ק יד וסי' תרי"ב ס"ק יח) כתב שכדי להשלים למאה ברכות ביום הכיפורים, מותר לברך ולהריח בשמים, והוסיף (סי' מו שם) שגם יוכל להשלים במה שיכון לשמוע ברכות התורה והמפטיר ויענה אמן, או בברכת אשר יצר, ויתכן שבשעת הדחק יוכל לצאת במה שיכון לשמוע חזרת השי"ץ. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' מו שם וסי' רפ"ד ס"ק ה וסי' רצ ס"ק ב).

[משנ"ב ס"ק ג]
ד"י כהן פסק קריאת התורה².

2) וכשאר לציבור ספר תורה, צידד הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ב) שיש לומר 'אשר' בין מוסף למנחה.

[משנ"ב ס"ק ה]
רא"י צריקים למלאה כנה"ג³.

הלכות יום הכיפורים סימן תרכ"א תרכ"ב המשך מעמוד פד

בא"א (בוטשאטש, סי' ה) משמע שגם במוצאי יום כיפור צריך אבוקה, וכן כתב הגר"ש דבילצקי (קיצור הלכות המועדים דיני מוצאי יום כיפור סי' שיש להצמיד ער נר לנר ששבת כדי שיהיה לזה שם אבוקה.

[משנ"ב ס"ק ז]

הקנה הבר"ה¹² וכו', שלא קנה מעולם יום הכיפורים¹³.

12) ומטעם זה, ביאר בשע"צ לעיל (סי' רחצ ס"ק א) את דברי הש"ע שם (סי' א) שכתב שבמוצאי שבת אם אין לו אור לברך עליו אין צריך לחזור אחריו, אבל במוצאי יום כיפור יש אומרים שצריך לחזור אחריו כמו אחריו עצם ההבדלה, כיון שהדלקת האור במוצאי יום כיפור היא עצמה כעין ההבדלה, כיון שכל היום היה אסור בו תכשיר הותר, ולכן צריך אור ששבת, אבל במוצאי שבת מותר לברך גם על הנר שהדליקו עכשיו, ואם כן לא שייך בזה 'הבדלה'.

13) והדליק נר מאור ששבת, שכתב הש"ע להלן (סי' ה) שאפשר להדליק ממנו ולברך עליו, ביאר בשע"צ לעיל (סי' רחצ ס"ק כו) שטעם הדבר הוא משום שיש באור שהדליק עכשיו קצת מהאור ששבת.

10) והזמן שיש לאומרו במוצאי יום כיפור, הורה הגר"ש איערבך (הליכות שלמה יום הכיפורים פי"ד ארחות הלכה הע"י 38) שמפני טורח הציבור מחמת התענית, יאמר כל אחד זיתן לך בביתו לאחר הבדלה, וכן האר"ת (תפילת הוד עני קסז) תמה על כך שלא נהגו ביום כיפור שחל בשבת שכל אחד יאמר בביתו זיתן לך. מאידך, המטה אפרים (סי' א) כתב שאומרים אותו בבית הכנסת וכמו בכל מוצאי שבת, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רצה ס"ק ה).

[משנ"ב ס"ק י]

לא קיי יבולין להשפמש בו ועקשו ה"ר לוי¹¹.

11) והאם צריך לברך על אור של אבוקה, דעת הגר"ש איערבך (שולחן שלמה סי' רחצ ס"ק ג אות א) שנראה שאין צריך אבוקה, דוקא במוצאי שבת צריך אבוקה, כיון שהעיקר הוא לומר בריאת האור ולכן צריך ריבוי אור, מה שאין כן במוצאי יום כיפור שעיקר ההרלקה הוא להראות שהאש שהיתה אסורה עד כה הותרה, כזה אפשר שדי בנר עם פתילה אחת, והוסיף, שמימי אפילו כשמוברך על נר בעל פתילה אחת, יברך בלשון רבים 'ברא מאורי האש'. מאידך,

הלכות ס"ק סימן תרכ"א תרכ"ב המשך מעמוד פה

1) ויהי כולל ד סי' ז) שכשרה היא, שכשם ששלג אינו נחשב כמחיצה לגבי חציצה בפני הטומאה [כמבואר במשנה באהלות פ"ח מ"ה], מפני שהוא עתיד לימס מאליו ולכן אינו נחשב אלא כאור, כך אינו נחשב כמחיצה ותקרה כשהוא נמצא על גבי הסכך, והובאו דבריו בבאר היטב (סי' א) ובשע"ר תשובה (סי' א). אמנם, הקשה הערוך השלחן (סי' תרכ"ב סי' ב) מה החילוק בין שלג לבין ירקות חרשים המחברים לקרקע שכשהם מונחים על גבי סכך בודאי פוסלים אותו, אף על פי שלענין חציצה בפני הטומאה מבואר במשנה שם שאינם חוצצים. אכן, בש"ת גינת ורדים (שם) מבואר שבאמת הירקות אינם פוסלים את הסכך כשהם מונחים באופן שאינם חוצצים בפני הטומאה, כגון כשאינם מתקיימים לאורך זמן [ראה שו"ע לקמן (סי' תרכ"ב סי' ב)]. או שהם מחוברים לקרקע תמיד ברוח. אמנם, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"ה אות יח) ששלג אינו פוסל את הסוכה מפני שהוא בטל לסכך, ואינו כורעים וירקות המחברים לקרקע שאינם בטלים לסכך, ולכן פוסלים את הסוכה.

הערוך השלחן (שם) כתב, שמעיקר הדין יתכן ששלג המכסה את הסוכה אינו פוסל אותה, משום שהוא כשר בעצמו לסיכוך שהרי הוא מין שאינו מקבל טומאה, והוא נחשב כדבר שגידולו מן הארץ כיון

בש"ת מנחת יצחק (חיי סי' קמ"א אות ב), וכן דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ד ארחות הלכה הע"י 56).

ובביאור הטעם שלא חלה מצות עשיית הסוכה שלשים יום קודם החג אלא רק לאחר יום הכיפורים, ביאר בש"ת אבני נזר (שם אות יז) שעדיף להקין ולעשות את החפצא של המצוה סמוך לזמן חיובה, אלא שבמוצאי יום כיפור נחשב שהגיע זמן עשייתה, כפי שמבואר במדרש ובזוהר שזמן עשיית הסוכה הוא לאחר שנמהלו עונותיהם של ישראל ביום הכיפורים. והא"ר (סי' א) ביאר, שכיון שהציאה לסוכה מעילה למי שהתחייב גלות ביום הכיפורים, אין הסוכה נחשבת כמקום שהוכן עבור קיום הגלות אלא אם כן נעשתה לאחר יום הכיפורים [ראה ש"ע תשובה (סי' א)].

סימן תרכ"א

העושה ס"ק פתח האילן או פתח הגג

[משנ"ב ס"ק א]

הבצין ששקא השקפה פתח אור השמים¹⁴.

1) וסוכה המכוסה בשכבת שלג על גבי הסכך, כתב בש"ת גינת ורדים

הלכות יום הכפורים סימן תרכא תרכב

- (י) וחוזרים ואומרים קדיש: ג המבכרין (יא) על המילה בלא כוס. (יג) אימרים דמכרין ככוס
- (יב) ונותנין (ד) להניח הנפול, וכן נותנין: ד (יג) במוכף ואומר שליח-עבור סדר (ס) וכן עבודה:
- הנה ונותנין (יד) לפל על פניהם כשאומרים יתכבדים וקעס. גם ביצוינו לשבט, אבל שליח-עבור אסור
- (ו) לעקר מקומו בשעת התפלה כדי לפל על פניו. (טו) ויש למחות (טז) ביד העישים בן: ה סדר הדין:
- (ז) 'הטאתי עייתי פשעתי': ו הנהגו לדר עזקות ביום-הכפורים בעד (ט) (יח) המתים (ומזכירים
- נשמותיהם, (יט) דהמתים גם-כן יש להם כפרה ביום-הכפורים) (מרוכס):

ה קודמי בשם ר"י בו
שמשון ו אור וקרא
פוקים כהוא תחיה
קשה תבא יחא ליו
נז"ו ברישא שם ל"ב
והבאים, סד בשם
טריף ויהי וכן
פלסו ויהי דה קודמי
פליפי סדר מנחה
עושה אשר פריט אמו
המתים וכו'

תרכב סדר תפלת מנחה, ובו ד' סעיפים:

א "למנחה אומר (א) 'אשרי' ויבא לציון'. ואין אומרים 'ואני תפילתי' אפלו אם חל (ב) להיות בשבת: הגה (ג) ואין אנו נותנין לומר 'אשרי' ויבא לציון' קדם מנחה (ד) רק קדם נעילה, וכן כהבו קצת בקרבא (ברוכי והנימ סיס אהבה יסוף הלכות יו"כ וכל"ב ומנהגים). (ה) ואין אומרים (ו) 'אין באלהעם ביום-כפור' (מנהגים):

באר היטב

יום לבישה, עסוי תקפיד: (ז) לתנוק. דהינו דמלבד פה שנותנין לפי התנוק כשאומר בדימה חיי צריף לתן לו לשחות קצת סהפוס, מ"א, ע"ש. ועי' סימן תקטט ס"ז: (ח) עבודה. דעקר עבודה של כ"ג היה במוסף, עין ט"ז ומ"א: (ו) לעקר. וכבר פשט המוסק שגם הש"ץ נוטל על פניו, לבוש. אבל לא יעקר ובל"ז, גם עשמו בתחלה קצת רחוק מהמכה וכן נותנים. ועסוי קלא רלש להשטעם עשבים על טרפעה: (י) הטאתי. הטאת שזג, צ"ח פויד, פשע מורד, וצ"ל הקל תחלה: (ט) המתים. ולכן נקרא יחייכ בלשון רבים, רוצה לומר לחיים ולהפסותם. מהרי"ו:

(ב) אין באלהעם. אבל פטום הקטרת יש לאמר, אחרונים:

יש להבשה, עסוי תקפיד: (ז) לתנוק. דהינו דמלבד פה שנותנין לפי התנוק כשאומר בדימה חיי צריף לתן לו לשחות קצת סהפוס, מ"א, ע"ש. ועי' סימן תקטט ס"ז: (ח) עבודה. דעקר עבודה של כ"ג היה במוסף, עין ט"ז ומ"א: (ו) לעקר. וכבר פשט המוסק שגם הש"ץ נוטל על פניו, לבוש. אבל לא יעקר ובל"ז, גם עשמו בתחלה קצת רחוק מהמכה וכן נותנים. ועסוי קלא רלש להשטעם עשבים על טרפעה: (י) הטאתי. הטאת שזג, צ"ח פויד, פשע מורד, וצ"ל הקל תחלה: (ט) המתים. ולכן נקרא יחייכ בלשון רבים, רוצה לומר לחיים ולהפסותם. מהרי"ו:

יש להבשה, עסוי תקפיד: (ז) לתנוק. דהינו דמלבד פה שנותנין לפי התנוק כשאומר בדימה חיי צריף לתן לו לשחות קצת סהפוס, מ"א, ע"ש. ועי' סימן תקטט ס"ז: (ח) עבודה. דעקר עבודה של כ"ג היה במוסף, עין ט"ז ומ"א: (ו) לעקר. וכבר פשט המוסק שגם הש"ץ נוטל על פניו, לבוש. אבל לא יעקר ובל"ז, גם עשמו בתחלה קצת רחוק מהמכה וכן נותנים. ועסוי קלא רלש להשטעם עשבים על טרפעה: (י) הטאתי. הטאת שזג, צ"ח פויד, פשע מורד, וצ"ל הקל תחלה: (ט) המתים. ולכן נקרא יחייכ בלשון רבים, רוצה לומר לחיים ולהפסותם. מהרי"ו:

משנה ברורה

אל הרצפה¹⁴⁸, או יחץ בטליתו: (טו) ויש למחות. דהרי שנינו: אפלו נחש כרוף על צקבו לא יפסיק: (טז) ביד העושים בן. אבל כבר פשט המנהג שגם השליח-עבור עושה בידו, ונראה שהם סומכין דהליכה לא מקרי הפסק וט"ז. וכעת פשט המנהג שנותנין עוד שטענה-עירי (לפניו, ובכעבודה מסלקין אותו השטענה-עירי (י) ואין עוקר בגליונו¹⁴⁹) [פמ"ג]: ה (יז) 'הטאתי עייתי פשעתי'. הטאת שזג, עין מויד, פשע מרד, וצריף לומר הקל תחלה¹⁵⁰: ו (יח) המתים. ולכן נקרא יום הכפורים בלשון רבים, רוצה לומר, לחיים ולהמתים [מהרי"ו]: (יט) דהמתים גם-כן יש להם כפרה ביום-הכפורים¹⁵¹. כשנודרין בצבור, דאמרינן אלו היה חי היה נותן גם-כן צדקה ונאפלו אם היה עני, היה שהורלב ורוצה לזמן, אבל בצבור רשע אינו מועיל [מ"א וש"פ]. ואם התודה קדם מותו, יש לומר דיש לו כפרה וכצדק חשוב [פמ"ג]. ומסתברא דאם הבן נותן בעד אביו, בכל גוני מועיל להקל דינו, דברא מנכה אבא¹⁵²:

א (א) 'אשרי'. בדי (ב) להפסיק בין תפלת מוסף לתפלת המנחה: (ב) להיות בשבת. לפי (ג) שבשבת אומרים לשבח ישראל, שאף שאכלו ושתו מתפללים, לא באמות העולם, וביום-הכפורים אין צריף לזה: (ג) ואין אנו נותנין. כדי (ד) למחר שלא יעברו זמן המנחה, (ד) ודי בהפסק קריאת התורה: (ד) רק קדם נעילה. בדי (ה) להפסיק בין מנחה לנעילה: (ה) ואין אומרים 'אין באלהעם'. לפי שבשבת אומרים בן כדי למלאה הקטר ממאה ברכות בכל יום, וביום-הכפורים איפא הרבה שכתים ואין צריכים למלאה בזה¹⁵³. גם פטום הקטרת אין צריף לומר, שהוא פלול

שער הציון

(2) טהור אפרים: (ז) קגן אפרים ושי"א: (ח) טהור אפרים. וכתב דה צריף יור מנהיגה לתנוק הנפול, עין שם: (י) שם. והוא שהשטעם הכפרה ולא תפסיק בין שמיעת הכפרה לשמיעת הכוס: (י) ושמש הכנסת מנחה וטעמידו על גלגלי פגנן שלא יצטרף לצקר גלגלי מוקומו: (ב) בית-יוסף: (3) טור: (2) כרדכי: (7) פליבו: (ח) תהות מיטוני:

הרובם: | עמוד שמיהין צליר ספר וכדומה.

הַלְבוּת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תְּרַכָּא תְּרַנְב

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק ט]

בְּיוֹן לְהַנִּים סַפְר־חֻרָה וְלַצָּאת לַחֻרָה⁽⁶⁾.

8 אבל אם אין כל הציבור יוצא, ונשאר מנין אנשים בבית הכנסת, כתב האלף המגן (על המטה אפרים ס"ק ו) שאפשר לצאת אפילו שלא החזירו את ספר התורה למקומו. אכן, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ראש השנה עמ' עט) לענין ציבור היוצא בראש השנה מבית הכנסת להפסקה בין קריאת התורה לתקיעות, שאם רוב הציבור יוצאים, יש להחזיר תחילה את ספרי התורה למקומם, ולבארה משמע כך גם במשניב לעיל (ס"ק קמט ס"ק ב). מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות תשרי עמ' 6) שבראש השנה שיוצאים הציבור להפסקה, אין צריך שיאשרו מנין אנשים, ומספיק לכסות את ספרי התורה שמונחים על גבי הבימה.

[משניב ס"ק י]

יש לומר אִינָה מְזוּר קָדָם אֲמִידַת הַקִּדְוִישׁ⁽⁹⁾.

9 כאן כתב שיאמר איהו מזמור קודם הקדיש, וכן כתב לעיל (ס"ק רלד ס"ק ד). אכן, לעיל (ס"ק נה ס"ק ב) כתב שיאמר איהו מזמור או שלשה פסוקים, ולעיל (ס"ק נג ס"ק יא וס"ק תקפא ס"ק ד) כתב שיאמר על כל פנים שלשה פסוקים.

[משניב ס"ק יא]

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים⁽¹⁰⁾ וְכוּ', וְנִשְׂאֵי לְמַצֵּיץ הַיָּם בְּרִכּוֹ בְּהַלְלָה⁽¹¹⁾.

10 ולענין ברית מילה בתשעה באב, כתב השו"ע לעיל (ס"ק תקנט ס"ו) שאם היולדת לא נמצאת אפשר לתת לקטן לשחות, וכתב במשניב שם (ס"ק ל), שבתבו הפוסקים שלא חוששים שיתרגל לשחות בתשעה באב כשיגדל, שבין שברית בתשעה באב אינו דבר קבוע, אין להרש שיתרגל לשחות בתשעה באב. ובטעם הדבר שיש לחלק בין תשעה באב ליום כיפור, כתב המג"א (שם) שכיון שתשעה באב הוא מדרבנן, לא מחמירים בו כל כך כמו ביום כיפור שהוא מדאורייתא שמחמירים בו אפילו בדבר שאינו מצוי, וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק רסט ס"ק א).

11 ואם המזהל רוצה לשטוף את הפה קודם המציעה כדי למנוע זיהום לחינוק, הורה הגר"ש אלישיב (נטעי גבריאל יום כיפור עמ' שעה) שמותר לו לשטוף רק בחומר מר שאין בו טעם.

ולאחר הברית אם רוצה המזהל לשטוף את הפה מהלכלוך של הדם מחמת המציעה, הורה הגר"ש אלישיב (אוצר הברית ח"א עמ' רסז) שאסור.

[משניב ס"ק יב]

לְשִׁתּוֹת קָצַח מִן הַכּוֹסִים⁽¹²⁾ וְכוּ', וְחֻשְׁקָהּ מְקַנְנִים⁽¹³⁾.

12 ואף שכתב השו"ע לעיל (ס"ק קצ ט"ג) שכל דבר שצריך כוס צריך לשחות ממנו כמלא לוגמיו, ביאר הט"ז (יו"ד ס"י רסה ס"ק ז) שכל זה דוקא בשצריך כוס מדברי הגמ', אבל כאן הטעם שצריך כוס הוא רק כיון שאין אומרים שירה אלא על היין, לכן מספיק שיטעמו כל שהוא.

ובטעם הדבר שמספיק שהתינוק ישתה, אף שלענין קידוש בבית הכנסת בליל שבת כתב לעיל (ס"ק רסט ס"ק א) שאם יתן לקטן שלא הגיע לחינוך תהיה ברכת המבוכ לבטלה, כתב המג"א (שב ס"ק א) שמ"מ בברית המילה מיון שהברכה היא עבור התינוק עצמו, די במה שהקטן עצמו שותה.

13 עוד פרטים בנדון זה, ראה בהליכות שלמה (יום הכיפורים פ"ו ס"ח), ובארחות הלכה שם הע"י 39, וכן בכף החיים (ס"ק יז).

[משניב ס"ק יד]

לְפָל עַל פְּנֵיהֶם⁽¹⁴⁾ וְכוּ', צְשָׁבִים עַל הַדְּצָפָה⁽¹⁵⁾ וְכוּ', אֶפְיוֹ עַל הַדְּצָפָה⁽¹⁶⁾.

14 ואם אחד מהמחפילים עדיין אומר פיוטים והציבור כבר נופל על פניו, כתב המטה אפרים (ס"א) שיפסיק בתפילתו ויפול יחד עם הציבור, וראיה לזה כתב האלף למטה (שב ס"ק יג) מדברי השו"ע לעיל (ס"י קט ס"א) שיש לברוע עם הציבור במזמרים.

ומה שנדגו שהשי"ץ כורע לאחר שהציבור ברע, כתב בשו"ת לבושי מרדכי (על בל ד' חלקי שו"ע ס"י ב) שכיון שאין זה חיוב אלא רק לזכור מה שהיה בבית המקדש שהכהנים העם היו משתחוים, אין השי"ץ צריך לברוע בשווה עם הציבור, והביא שהבין מדברי המטה אפרים [הנ"ל] שגם השי"ץ צריך לברוע עם הציבור, ותמה על דבריו שלא ראה שנהגים כן, ובשו"ת מהרש"ג (ח"ב ס"י לו) ביאר שאף המטה אפרים לא כתב כן על השי"ץ, אלא על היחיד שעדיין לא הגיע למקום שכורעים, שעליו לברוע עם הציבור, וסיים, שהוא לעצמו הנהיג שמחיות טוב יכרע השי"ץ יחד עם הציבור, וכן כתב בשו"ת בנין שלמה (ח"א ס"י מב) בשם אחריו, שיש לשי"ץ לברוע בשווה עם הציבור, דעת הגר"ש אלישיב (יש"ס יוסף א"י ח"ב ס"י קנז) שאף שהמנהג לברוע קודם השי"ץ, אך גם במקומות שכו"ר השי"ץ עם הציבור אין בזה היכרון, ומ"מ אין ראוי שחלק מהציבור יכרעו עם השי"ץ וחלק יכרעו לפניו, כיון שיש בזה סרך של לא תתגודדו.

15 ולענין שטיח שקבוע ברצפת בית הכנסת, הורה הגר"ש איועברך (הליכות שלמה תפלה פ"ט ס"ח) שנראה שמעיקר הדין מותר להשתחוות על גביו, אך המנהג להחמיר בזה, אולם כשיש שטיח שהוא לני רגילים להוציאו מפעם לפעם לנקותו, אין צורך להפסיק בדבר אחר, והוסף (שם ארחות הלכה הע"י 26) שמ"מ אם נהגים להחמיר גם בזה, אין אני אומר לשנות ממנהגם. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות תשרי עמ' 20) שגם שטיח המחובר לקרקע בקביעות נחשב להפסק, ומותר להשתחוות עליו.

16 וההפסק בינו לבין הקרקע, כתב המטה אפרים (ס"י"ד) שצריך להיות בין הפנים לקרקע, וכן כתב ברמב"ם (פ"ו מהל' עבודה זרה ה"ז).

וכשאינו לו במה להפסיק בינו לקרקע, כתב הרמ"א לעיל (ס"י קלא ס"ח) ובמשניב שם (ס"ק מז) ובשע"צ שם (ס"ק מד) שאם נטה קצת על צדו, אין איסור לברוע.

[משניב ס"ק טז]

הַשְּׁלִיחַ-צִפּוֹר עוֹשֶׂה כְּזֶה⁽¹⁷⁾ וְכוּ', וְאֵין עוֹקֵר וְנִלְוִישׁ⁽¹⁸⁾.

17 ושי"ץ שאינו יכול לברוע מחמת קטנותו, הורה הגר"ש אלישיב (פניני תפלה עמ' פד) שיכול להתפלל כרגיל, ואת הקטע של 'הכהנים והעם' וכו' יאמר אחר בקול רם, ולא מפני שצריך שאחר יאמר, אלא בשביל הסדר הטוב.

18 ואם לא נתנו לפני השי"ץ סטנדר נוסף ואין לו אפשרות לברוע אלא אם כן יזוז ממקומו, כתב הגר"ח קניבסקי (אש"י ישראל פמ"ה הע"י ריא) שיש לסמוך על הט"ז הנ"ל, שהליכה לצורך זה לא נקראת הפסק.

[משניב ס"ק יז]

וְצִרְיָה לֹאֵר הַקֵּל הַחֻרָה⁽¹⁹⁾.

19 ולכן גם לענין אמירת 'אבינו מלכנו', כתב לעיל (ס"י תקפר ס"ק א) שיש לומר מחה והעבר 'הטאינו ופשיענו', כיון שפשע חמור הרבה מחטא, וצריך לבקש על הקל בתחילה, וכן לענין הנוסח של המשך במילואים עמוד 60

מילואים

הלכות יום הכפורים סימן תרי"ט תרכ"א

המשך מעמוד פב

גאולה לתפילה, ולכן אפשר להפסיק שם גם כדי לומר יום ליבשה.

[משנ"ב ס"ק ז]

למול קדם 'אֶשְׁרֵי' וכו', לְעֶשְׂוֹת מִקְדָּה קְעָמִים.

(6) וכן אמירת 'זכור', כתב הא"א (בוטשאטש, סיב) שיש לומר אחרי הברית.

(7) וכשיש ברית בראש השנה שחל בשבת, כתב לעיל (סי' תקפ"ד ס"ק ז"ב) שתי דעות האם למול קדם 'אשרי', וכתב שהטעם שיש למול קדם 'אשרי' הוא כדי שלא יהיה הפסק גדול בין 'אשרי' לקדיש שמוטב עליו.

[משנ"ב ס"ק ה]

ואם קל בְּשֶׁבֶת אומרים יום לִיבְשָׁה.

(5) וכן כשיש ברית בראש השנה שחל בשבת, כתב לעיל (סי' תקפ"ד ס"ק יב) שאומרים יום ליבשה לפני סיום ברכת 'גאל ישראל', כיון שהוא שבה על המילה, ויש לאומרו לפני סיום ברכת 'גאל ישראל', כמבואר לעיל (שם) ובלבוש (כאן ס"ב). ומטעם זה ביאר המטה אפרים (באלף למטה ס"ק א) שדוקא כשחל בשבת נהגים לאומרו, אבל כשחל ראש השנה ביום חול אין אומרים אותו, על פי מה שכתב המג"א (סי' תקפ"ד ס"ק ז) שבשבת אין לחוש כל כך לסמיכות

הלכות יום הכפורים סימן תרכ"א תרכ"ב

המשך מעמוד 164

מאידך, הגשר החיים (שם ס"ק ז) כתב שאף בשנה הראשונה מזכירים נשמות, ואפילו בשכרע הראשון לפטירתם, כשיום טוב דחה את האבלות מזכירים נשמות, אך אם מת בחג ועדיין לא נקבר, אין מזכירים נשמות. וכן משמע בפמ"ג (סי' תקמ"א ס"ק ב) שאף בשנה הראשונה יש לומר, וכן מבואר בלבוש (יו"ד סי' שמו ס"ג), ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' ט"א אות י') כתב שמי שרצה להזכיר נשמות הוריו אפילו בשנה הראשונה אין למחות בידו, משום שאדרבה הדין עמו. דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פט"ז דבר הלכה אות ח) שכל הטעם שלא אומרים בשנה הראשונה הוא משום שעלולים לבוא ליד בניה יתירה ויש בזה הפרעה בשמחת התג, לפיכך הידוע שיוכל להתגבר ולא לבכות, יאמר אף בשנה הראשונה.

האם נותר לומר 'זכור' ביחידות, בשו"ת דודאי השרה (סי' יב) והגשר החיים (שם ס"ק ו) כתבו שיוכל לומר, וכן כתב הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שם אות ט) שכיון שהוא רק מנהג אין חיוב להקפיד לאומרו בנינו, ונימ' לכתחילה אין לזלזל בזה אלא יש לאומרו דוקא בציבור. וכן דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה לנרש"ז אויערבך עמ' תנ"ג) והוסיף, שלכן אשה שאינה יכולה לבוא לבית הכנסת לאמירת 'זכור', תאמר בביתה ביחידות.

(21) ואם לא יתן לצדקה את מה שטר, כתב השערי חיים (על שערי אפרים שערי י ס"ק לח) בשם ספר קב הישר (פפ"ו) שחש ושלום עלול שיהפוך עליו את הנשמה שנרד בעדה למקטרג, והוסיף בשם התרומת הדשן, שנהג שביום המחרת לא טעם כלום עד ששילם את מה שנרד בעד הנשמות, ובספר דרכי חיים ושלום (אות תקן) כתב שמיד במוצאי יום טוב שילם לצדקה מה שנרד.

סימן תרכ"ב

סדר תפלת מנחה

[משנ"ב ס"ק א]

כְּרִי לְהִפְסִיק בֵּין תְּפִלַּת מוֹסֵף.

(1) ולענין אמירת 'לחוד ה' אורי' וגר' לאחר תפילת מוסף, כתב האדרת"ת (תפלת דוד נפש דוד עמ' קמ"ה) שכיון שעיקרו ניתקן על פי המדרש 'שיאורי' זה ראש השנה וישע"י זה יום כיפור, אם כן דאי ראי לאומרו ביום כיפור, ותמה על המקומות שלא נהגו לאומרו, והוסיף, שהוא תיקון שיאמרוהו ביום כיפור, וכן מבואר במטה אפרים (סי' תר"ט סמ"ו) שנהגים לאומרו ביום כיפור.

על חטאי, כתב לעיל (סי' תרו"ו ס"ק יא) שצריך לומר 'בסתר ובגלוי' וכן 'בשגה ובודוק', משום שיש להקדים את הקל לחמור, אלא שהוסיף, שהמטה אפרים (שם ס"ב) כתב שאין לשנות מהמטה שכתוב בסידוריהם, כיון שלא כדאי להוציא את עצמו מן הכלל אפילו באמירת 'על חטאי', ובספר ברור הלכה (סי' תקפ"ד ס"א) העיר מתפילת עמידה של יום כיפור שאומרים בה 'מחה העבר' פשענו וחסאתינו מנגד עיניך, ולא מקדימים את הקל לחמור.

[משנ"ב ס"ק י"ט]

כְּפָרָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים⁽²⁰⁾ וכו', דְּבָרָא מִזְכָּה אֶקְאִי.

(20) ומלבד תפילת 'זכור' תיקנו לומר גם 'קל מלא רחמים', וביאר הגשר החיים (ח"א פלי"א אות ב ס"ק ג) שתפילת 'זכור' נתקנה לכל יהודי ויחיד לאומרה לעילוי נשמות קרוביו, ותפילת 'קל מלא רחמים' נתקנה לאומרה על ידי הש"ץ.

ולגבי להזכיר נשמות של קטנים, הביא הגשר החיים (שם ס"ק ח) דעות בזה, שיש נהגים שלא להזכיר ילד שנפטר פחות מבן י"ג שנים, ויש שלא מזכירים פחות מבן עשרים, וסיים שרבים מזכירים אפילו קטן שלא הגיע לכלל דעת, משום שלילדים אלו חשבונות מגלגלים קדמים.

ולחזיר את רבותיו שאינם קרוביו [למי שכבר אומר על קרוביו], במנהגי מהר"ל (הלכות יום כיפור אות יד) כתב שהמהר"ל נהג להזכיר את כל רבותיו שלמה אצלם, וכן הביא הקצה המטה (על מטה אפרים ס"ק ד) כשם שר"ת חבר בן חיים (דף ק) שנהג להזכיר את רבו החתם סופר.

והטעם שנהגים שמי שיש לו הורים ולא אומר 'זכור' יוצא מבית הכנסת, כתבו השערי אפרים (בפתוח שערים שערי י ס"ב) והגשר החיים (שם אות ד) שאם כולם יאמרו והם ישתקו נראה כהתנחלות, וגם שיש לחוש לעין הרע שכל הציבור אומרים 'זכור' ואלו עומדים ושותקים, והארחות חיים (ספינקא, סי' תרס"ח ס"ק ז) כתב שיש לחוש שיאמר עמהם, וברית כרותה לשפתיים.

ולענין אמירת 'זכור' בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, כתב הקצו"ע (סי' קל"ג סכ"א) שנהגים שאין אומרים ויוצאים מבית הכנסת, והוסיף, שטעם הדבר מבואר בספר כרם שלמה (סי' תרס"ח), ושם כתב שאין הנח משתכח מהלב אלא לאחר שנים עשר חודש, ויש חשש שעלולים הם לעורר לבכי ולנחם בלבול וצער ביום טוב. דעת החו"א (דינים והנהגות פי"ח אות ג וארחות רבנו ח"ב עמ' ר"ד) שבשנה הראשונה אינו אומר 'זכור', אך לא צריך לצאת מבית הכנסת, כיון שכל הטעם שצריך לצאת הוא משום עין הרע [רא"ה לעיל] וכאן לא שייך טעם זה.

מילואים הלכות יום הכיפורים סימן תרכא תרכב המשך מעמוד קודם

3) ולעיל (סי' מו ס"ק יד וסי' תריב ס"ק יח) כתב שחדי להשלים למאה ברכות ביום הכיפורים, מותר לברך ולהריח בשמים, והוסיף (סי' מו שם), שגם יוכל להשלים במה שיכון לשמוע ברכות התורה והמפטיר ויענה אמן, או בברכת אשר יצר, ויתכן שבשעת הדחק יוכל לצאת במה שיכון לשמוע הורת השיץ. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' מו שם וסי' רפד ס"ק ה וסי' רצ ס"ק ב).

[משניב ס"ק ג]

וְדִי פֶקֶסֶק קְרִיאַת הַתְּנִיָּה⁸².

2) וכשאין לציבור ספר תורה, צידד הפמ"ג (משב"ז ס"ק ב) שיש לומר 'אשרי' בין מוסף למנחה.

[משניב ס"ק ה]

וְאֵין צְרִיכִים לְמַלְאֵת כְּזָה⁸³.

הלכות יום הכיפורים סימן תרכג תרכד המשך מעמוד פד

בא"א (בוטשאטש, ס"ה) משמע שגם במוצאי יום כיפור צריך אבוקה, וכן כתב הגר"ש הבילצקי (קיצור הלכות המועדים דיני מוצאי יום כיפור סי' שיש להצמיד עוד נר לנר ששבת כדי שיהיה לזה שם אבוקה.

[משניב ס"ק ז]

(עֲקָה הַתְּרִי"ג⁸⁴) וכו', שְׁלֵא הֵיךְ מְעוֹלִים בְּיוֹם־הַכִּיפּוּרִים⁸⁵.

12) ומטעם זה, ביאר בשע"י לעיל (סי' רחצ ס"ק א) את דברי השר"ע שם (סי'א) שכתב שבמוצאי שבת אם אין לו אור לברך עליו אין צריך לחזור אחרי זה, אבל במוצאי יום כיפור יש אומרים שצריך לחזור אחרי כמו אחרי עצם ההבדלה, כיון שהדלקת האור במוצאי יום כיפור היא עצמה כעין הבדלה, כיון שכל היום היה אסור בו ועכשיו הותר, ולכן צריך אור ששבת, אבל במוצאי שבת מותר לברך גם על הנר שהדליקו עכשיו, ואם כן לא שייך בזה 'הבדלה'.

13) ולהדליק נר מאור ששבת, שכתב השו"ע להלן (סי'ה) שאפשר להדליק ממנו ולברך עליו, ביאר בשע"י לעיל (סי' רחצ ס"ק ב) שטעם הדבר הוא משום שיש באור שהדליק עכשיו קצת מהאור ששבת.

10) והזמן שיש לאומרו במוצאי יום כיפור, הורה הגר"ש איערבך (הליכות שלמה יום הכיפורים פ"ד ארחות הלכה הע' 38) שמפני טורח הציבור מחמת התענית, יאמר כל אחד ויתן לך בביתו לאחר הבדלה, וכן האר"ת (תפילת דוד עמ' קסז) תמה על כך שלא נהנו ביום כיפור שחל בשבת שכל אחד יאמר בביתו ויתן לך, מאידך, המטה אפרים (סי'א) כתב שאומרים אותו בבית הכנסת וכמו בכל מוצאי שבת, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רצה ס"ק ה).

[משניב ס"ק ו]

לא היה יכולין להשקמש בו וְעָלְשׁוּ הַמָּר לוי⁸⁶.

11) והאם צריך לברך על אור של אבוקה, דעת הגר"ש איערבך (שולחן שלמה סי' רחצ ס"ק ג אות א) שנראה שאין צריך אבוקה, דוקא במוצאי שבת צריך אבוקה, כיון שהעיקר הוא לזכר בריאת האור ולכן צריך ריבוי אור, מה שאין כן במוצאי יום כיפור שצריך ההדלקה הוא להראות שהאש שהיתה אסורה עד כה הותרה, בזה אפשר שיהי' בנר עם פתילה אחת, והוסיף, שמי' אפילו כשמברך על נר בעל פתילה אחת, יברך בלשון רבים 'מרא מאורי האש', מאידך,

הלכות ס'פה סימן תרכה תרכו המשך מעמוד פה

אוי"ח כלל ד סי' ו) שכשרה דא, שכשם ששלג אינו נחשב כמחיצה לגבי חציצה בפני הטומאה [כמבואר במשנה באהלות פ"ח מ"ח], מפני שהוא עתיד לימס מאליו ולכן אינו נחשב אלא כאויר, כך אינו נחשב כמחיצה ותקרה כשהוא נמצא על גבי הסכך, והובאו דבריו בבאר היטב (ס"ק א) וכשערי תשובה (ס"ק א), אמנם, הקשה הערוך השלחן (סי' תרכט סי'ב) מה החילוק בין שלג לבין ירקות חרעים המחוברים לקרקע שכשהם מונחים על גבי סכך בדאי פוסלים אותו, אף על פי שלענין חציצה בפני הטומאה מבואר במשנה שם שאינם חרצים, אכן, בשו"ת גינת ורדים (שם) מבואר שבאמת הירקות אינם פוסלים את הסכך כשהם מונחים באופן שאינם חרצים בפני הטומאה, כגון כשאינם מתקיימים לאורך זמן [ראה שו"ע לקמן (סי' תרכט סי'ב)], או שהם מחוברים לקרקע ונעים ונדים ברוח. אמנם, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"ה אות יח) ששלג אינו פוסל את הסוכה מפני שהוא בטל לסכך, ואינו כורעים וירקות המחוברים לקרקע שאינם בטלים לסכך, ולכן פוסלים את הסוכה.

והערוך השלחן (שם) כתב, שמעיקר הדין יתכן ששלג המכסה את הסוכה אינו פוסל אותה, משום שהוא כשר בעצמו לסיכוך שהרי הוא מין שאינו מקבל טומאה, והוא נחשב כדבר שגודלו מן הארץ כיון

בשרית מנחת יצחק (ח"י סי' קמא אות ב), וכן דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ז ארחות הלכה הע' 56).

ובביאור הטעם שלא חלה מצות עשיית הסוכה שלשים יום קודם החג אלא רק לאחר יום הכיפורים, ביאר בשו"ת אבני נזר (שם אות יז) שעדיף להבין ולעשות את החפצא של המצוה סמוך לזמן חיובה, אלא שבמוצאי יום כיפור נחשב שהגיע זמן עשייתה, כפי שמבואר במדרש ובוהר שזמן עשיית הסוכה הוא לאחר שנמחלו עוונותיהם של ישראל ביום הכיפורים, והא"ר (ס"ק א) ביאר, שכיון שהציאה לסוכה מועילה למי שהתחייב גלות ביום הכיפורים, אין הסוכה נחשבת כמקום שהוכן עבור קיום הגלות אלא אם כן נעשתה לאחר יום הכיפורים [וראה שער תשובה (ס"ק א)].

סימן תרכו

העושה ס'פה תחת האילן או תחת הגג

[משניב ס"ק א]

דְּבַצִּיקָן שְׁתָּהָא הֶסְקָה תַּחַת אֲרִיז הַשְּׁמַיִם⁸⁷.

1) וסוכה המכסה בשכבת שלג על גבי הסכך, כתב בשו"ת גינת ורדים

